

Forfatter: Heiberg, Johanne Luise

Titel: 1. Del : 1812-42

Citation: Heiberg, Johanne Luise: "1. Del : 1812-42", i Heiberg, Johanne Luise: *1. Del : 1812-42*, udg. af AAGE FRIIS ; ELISABETH HUDE ; ROBERT NEIENDAM ; JUST RAHBEK , 1944, s. 253. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-heibfr05val-shoot-idm139983403097968.pdf> (tilgået 30. november 2021)

Anvendt udgave: 1. Del : 1812-42

Ophavsret Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen.](#)

THORVALDSEN.

⌘ Skuespiller Stage havde erholdt Tilladelse til at give en Beneficeforestilling, og han bad mig nu om at staa ham bi. Det var vanskeligt for mig at negte ham denne Tjeneste, og ved Bønner og Overtalelser fik jeg Heiberg til at skrive "Emilies Hjertebanken". Det var i denne Periode, hvor den tyske Dansecomponist Strauss ved sine muntre Dansemelodier havde faaet alle Fødder i Europa til at bevæge sig og alle Hjerter til at banke; man tænkte, man aandede i tredjededels Takt; hele Europa dansede og var grebet af hans Bues Tryllemagt. Han var som Orpheus, der fik selv Stenene til at danse. Denne Stemning benyttede Heiberg og skrev den lille, livsglade Monolog, hvis Sange inden kort Tid lød fra Alles Læber. Uforglemmelig er mig den Aften og alle de paafølgende, hvori "Emilies Hjertebanken" satte mig selv og hele Publikum i en Rus. Thi uagtet denne Vaudevillemonolog oprindelig kun var bestemt til at gives denne ene Aften, saa blev den dog paa Grund af den Virkning, den gjorde, optaget i Repertoiret. Og denne [254](#) gatel var tilstrækkelig til at skaffe udsolgt Hus, hvad der end forresten blev givet til den. Tilskuerne kunde have forholdt sig søvnige den hele Aften, men saa snart den lille Ouverture til "Emilies Hjertebanken" med de Straussiske Melodier slog sine første Takter an, lød der en Mumlen og en Brusen i det hele Hus. Og naar jeg nu stod der for det fulde Hus og med mit skarpe Syn saae de mange Hundrede leende Munde og tindrende Øine, og naar jeg i den første Sang kom til de Linier i Verset:

⌘ "Hvor er det muligt at holde sig i Ro?
Du selv jo rokker, vi rokke begge To;"

⌘ og da virkelig saae hele det store Publikum sidde rokkende, ude af Stand til at være stille paa sin Plads, da meddelte dette Liv hos Tilskuerne, som de vare satte i ved Digtet, sig atter fra dem til mig og bar mig under den hele Udførelse som til en Dans, der ingen Anstrengelse kostede, men gjorde mig let paa Legeme og Sjæl, saa jeg havde en Følelse af at være 15 Aar og Barn paany. Ja selv det skønne, graahaarede Jupiterhoved, som Theatret havde den Glæde de fleste Aftener at slutte indenfor sine Mure, selv dette bevægede sig frem og tilbage, medens det rolige Gudesmil vibrerede om den fint formede Mund.

⌘ Siden 1838, altsaa to Aar tilbage, havde Kjøbenhavn havt den Lykke og Glæde, at Thorvaldsen var vendt tilbage til sit Fædreland for bestandigt. Af og til i Aarene forud havde man vel lyttet til et Rygte: at han tænkte paa at komme hertil for at leve sine sidste Dage i sit Fædrenehjem. Rygtet dukkede af og til op og forsvandt atter, og Ingen vidste, om det talte Sandhed eller ikke. I 1838 lød det sikrere og sikrere, og i Sommerens Løb blev det af hans herværende Venner udtalt med Bestemthed. Folk herhjemme kjendte i Grunden saa godt som Intet til Thorvaldsen. Sculpturen havde ingen fremragende Repræsentant hos os, og ved de aarlige Udstillinger paa Charlottenborg var derfor denne Gren af Kunsten saa svagt repræsenteret, at den ingen Interesse vakte hos den store Masse, hvis Øie og Sans endnu ikke var aabnet for Gudeverdenen i Sten og Marmor. Da nu Forventningen om Thorvaldsens Hjemkomst lød fra Alles Læber, hørte man ikke sjeldent den simple Mand spørge: "Hvad er han? Og hvad har han gjort?" Blev Spørgsmaalet saa besvaret, lod det ikke til at interessere dem videre; thi de vare i Grunden lige nær og fattede ikke Betydningen af hans Virksomhed. Men de hørte, at han var berømt i Udlandet - Noget man hos os har en beskeden Respect for, og de hørte, at han ved sine Værker var bleven en rig Mand - en Omstændighed, som ikke lidet bidrog til, at Interessen fik Liv og Betydning for dem. Efterhaanden som Tiden for hans Hjemkomst nærmede sig, blev der skrevet [255](#)

og talt saa meget om ham, at Mængden kom i Bevægelse og Røre, uagtet den endnu ikke ret vidste, hvorfor den var entusiastmeret. Den saae, at der blev gjort store Tilberedelser til hans Modtagelse; den hørte, at alle Digterne havde skrevet Sange, der bleve indstuderede; at han ventedes hertil paa den kongelige Fregat "Rota"; at Festcomiteer vare traadte sammen for at overlægge, paa hvilken Maade den Feirede skulde modtages. Man saae, at en Flagstang blev opreist paa Nicolai Taarn for derpaa at heise et stort Flag, saa snart man fik Signal om, at "Rota" var i Opseiling, til Underretning for Byens Befolkning, for at de kunde være tilstede ved hans Modtagelse paa Toldboden og bringe ham deres Hylding. Naar man kjender Kjøbenhavnernes Nysgjerrighed og Lyst til at være med, hvor Andre ere med, da vil man indse, at der ikke behøvedes en Trediepart af disse Forberedelser for at bringe hele Befolkningen paa Benene. I adskillige Dage saae man forventningsfuld til den høie Flagstang, der endnu stod tom; indtil endelig om Mandagen den 16de September 1838 Flaget pludseligt blev heiset, og i samme Nu styrede saa godt som det hele Kjøbenhavn ud paa Toldboden, hvor de festligt smykkede Baade fra de forskjellige Comiteer, med deres Vimpler og Blomsterguirlander, Sangere og Musikcorpser, alt laa parate. Og øieblikket, da Skibet ankom og en pragtfuld Regnbue viste sig paa Himlen, og Menneskemassen og Sangene, der bleve afsungne, og de smykkede Baade med Herrer og Damer i deres brogede Dragter vare høist imponerende. De talrige Baade

med Blomster og brogede Flag lignede store, svømmende Blomsterbouquetter - og nu han, som var Centrum for alt dette, den ædle Skikkelse med sit blottede Hoved, hvorfra det smukke, hvide Haar flagrede i Vinden - alt dette tilsammen var i Sandhed et ophøiet Syn, som Enhver, der var tilstede, følte sig grebet af. Da jeg aldrig viste mig ved slige offentlige Fester, gik jeg glip af denne Modtagelse, som det vilde have interesseret mig at bivaane. Heiberg var med i Digterbaaden, og han bragte mig Efterretning om den hele Fest. Saa snart Thorvaldsen steg op i den Vogn, der skulde bringe ham til Charlottenborg, hvor en Bolig var indrettet for ham, bleve Hestene spændte fra Vognen, og Folket trak ham til Charlottenborg under idelige Jubelraab. Den uhyre Menneskemasse fyldte hele Kongens Nytorv og de tilstødende Gader og vilde ikke bortfjerne sig, før Thorvaldsen havde viist sig paa Charlottenborgs Altan, for at de kunde bringe ham den sidste Hyldest. Man fortalte iøvrigt, at den menige Mand kjendte saa lidt til Thorvaldsen, at endogsaa hans Navn var dem vanskeligt at beholde, og at der flere Gange var bleven raabt fra Torvet: "Conferentsraad Tordenskjold frem!" Dette Navn kjendte de. Med blottet Hoved traadte han nu ud paa Altanen, hilsende med den ædle Holdning, som var ham egen, og da først fjernede Mængden sig lidt efter lidt. Der blev nu gjort Gilde [256](#) paa Gilde, og Alle kappedes om at fetere den Hjemkomne. Selv i ringe borgerlige Huse kom Thorvaldsen, naar han blev buden. Allevegne var han den Samme og bragte det samme stille, velgjørende Indtryk med sig overalt. Det er en stor Lykke for en Nation at have en saadan Personlighed i sin Midte, hvis blotte Nærværelse stemmer Alt omkring sig i en høiere Tonart og tvinger selv den raa Mængde til en Pietetsfølelse, som den har saa godt af at besidde. Lidt efter lidt aabnedes ogsaa Sansen herhjemme for Thorvaldsens Mesterværker. Det var ikke længer en tom Navnebegeistring - man vidste, hvorfor man var begejstret. Og da omsider det Thorvaldsenske Museum blev aabnet for Alle, saae man her hyppigt Folk af den lavere Klasse, der med stor Interesse betragtede de udødelige Værker. Man kan med Sandhed sige, at ikke ringe var den Indflydelse, som disse Værker frembragte paa Nationens Skjønhedssans. Hvad jeg personligt skylder ham, bærer jeg en dyb Taknemmelighed for.

⌘ Hvor var det dog velgjørende at se denne ædle Skikkelse bevæge sig i Selskabslivet og i offentlige Forsamlinger - at se den fuldkomne Ro, den totale Mangel paa Anstrengelse for at behage, og netop derved behagede han saa sikkert paa en saa enestaaende Maade. Medens Alles Blik hvilede paa ham og søgte ham, havde han et Udtryk, som om Ingen lagde Mærke til ham eller bekymrede sig om ham. Medens Alle flokkedes om dette Centrum, saae han ud, som om han selv hørte til Flokken; som om han ikke anede, at han var Centrummet selv. Al Hyldest, al Smiger, al Enthousiasme "gled ned ad hans Marmorsider", som Heiberg skrev i Prologen, der blev fremsagt efter hans Død. Jeg forstod ikke dengang, hvor dette var ham muligt. Nu forstaar jeg det. Han havde set saa meget af Livet og af Menneskene, han kjendte sit eget Værd uden at være betaget af den almindelige Kunstnerforfængelighed, han vidste, hvad Menneskenes Hyldning betyder, undervurderede den ikke, overvurderede den ikke heller; han tog imod den, som man tager imod en stille mild Foraarsregn; man glæder sig over den, men tror ikke, at Himlen sender den blot til Ens personlige Velbehag. Hvor er det herligt at se en saadan Ro hos en begavet Natur. Man hører ofte sige om en Kunstner, der formaar at tage imod den almindelige Hyldning, som Thorvaldsen formaaede det: "Hvor er han dog beskeden!" Ja, vel er han beskeden - men ikke, som Mængden smigrer sig med, lige overfor Menneskene. Naar en Beskedenhed lig Thorvaldsens findes hos en Kunstner, da gjælder den de høie Guder, der skjænkede ham af deres Gaver - det er for dem, han slaar Øiet ned til Jorden i Ydmyghed, og hans Pagt med dem er det, der giver ham denne Gudero. Hvorimod den forfængelige, selvkjærlige, indbildske Kunstners tilsyneladende Beskedenhed ytrer sig lige overfor Menneskene i Uro, just fordi Blikket kun dvæler ved Mennesker, og disse vankelmødige Magter formaa [257](#) kun at sprede og pirre Gemyttet, men ikke at hæve det til en ophøiet Ro; thi denne formaa kun de høiere Magter at fremkalde. Ulykkelig er den Kunstner, der sætter sin Lyksalighed i Menneskenes Anerkjendelse uden at have sin Støtte i en høiere Idee, thi paa hint Flyvesand kan intet varigt Hus bygges. Dette har den forfængelige Kunstner en Følelse af, og derfor gaar han i Skjælven og Bæven for et Frafald hos Massen, der vilde knuse ham og bringe ham til Fortvivlelse.

⌘ Thorvaldsen elskede Theatret og især den comiske Muses Frembringelser. Han og Oehlenschläger sade saa godt som hver Aften i Hofparquettet og opmuntrede os ved deres Nærværelse og ved den Interesse, vi vidste, at Begge havde for Theatrets Forestillinger. "Aah!" sagde Thorvaldsen en Gang til mig i et Selskab, hvor vi en Aften mødtes, "hvor jeg dog har glædet mig over "Emilies Hjertebanken". Naar jeg er i Middagsselskab, og Tiden nærmer sig til at gaa i Theatret, og vi der sidde og spise og spise i en Uendelighed, og jeg ikke kan komme bort, da maa De tro, at jeg har en alvorlig Ærgrelse. "Emilies Hjertebanken" har jeg dog aldrig forsømt, da den altid ender Forestillingen. Jeg bliver selv som et Barn ved at se Dem spille; og nu, da jeg kan den udenad, morer det mig ofte at vende mig om og se paa de mange glade, leende Ansigter i Publikum, der ere saa beskjæftigede med Dem paa Scenen, at de ikke lægge Mærke til mine speidende Blikke." Jeg spurgte ham, om ikke Balletten interesserede ham paa Grund af det Plastiske. "Kun de spanske Danse," svarede han, "den kunstige Dans nutildags er uden al Plastik." Og heri var jeg fuldkommen enig med ham.